

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 listopada 2021 r.

Sąd Okręgowy we Wrocławiu XII Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: **Sędzia SO Krzysztof Rudnicki**

po rozpoznaniu w dniu 30.11.2021 r.

we Wrocławiu

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa **S. P.**

przeciwko **(...) S.A. w W.** jako następcy prawnemu **(...) S.A. we W.**

o ustalenie i zapłatę

I. ustala, że umowa kredytu hipotecznego z dnia 26.11.2008 r. nr (...) zawarta pomiędzy powodem S. P. a poprzednikiem prawnym pozwanego – (...) S.A. we W. jest nieważna;

II. zasądza od pozwanego na rzecz powoda **138.279,61 zł** (sto trzydzieści osiem tysięcy dwieście siedemdziesiąt dziewięć złotych, sześćdziesiąt jeden groszy) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi w sposób następujący:

- od kwoty 38.904,19 zł – od dnia 30.04.2018 r. do dnia zapłaty,

- od kwoty 82.458,01 zł – od dnia 28.12.2018 r. do dnia zapłaty,

- od kwoty 16.917,41 zł – od dnia 19.02.2021 r. do dnia zapłaty;

III. oddala powództwo w pozostałym zakresie;

IV. zasądza od pozwanego na rzecz powoda **8.424,72 zł** kosztów procesu.

XII C 2226 / 18

UZASADNIENIE

Powód S. P. wniósł o zasądzenie od pozwanego (...) S.A. we W. 121.362,20 zł wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 30.04.2018 r. do dnia zapłaty, ewentualnie zasądzenie od pozwanego 33.556,45 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 30.04.2018 r. do dnia zapłaty, a także o zasądzenie od pozwanego kosztów procesu.

W uzasadnieniu pozwu powód wskazał, że w dniu 17.12.2008 r. podpisał z (...) S.A., umowę kredytu nr (...) na kwotę 216.915 zł. Spłata kredytu wraz z odsetkami miała nastąpić w 420 równych miesięcznych ratach kapitałowo-odsetkowych. Zgodnie z § 1 ust. 3 pkt 3.1 umowy kwota kredytu została określona w złotych polskich, następnie w dniu wypłaty kwota kredytu została indeksowana według kursu kupna waluty CHF, podanego w Tabeli kursów walut,

obowiązującej w Banku oraz wypłacona powodowi w złotych polskich (§ 1 ust. 4 umowy). Kredyt został wypłacony jednorazowo (§ 5 ust. 2 umowy) oraz przeliczony na CHF według kursu kupna CHF obowiązującego w Banku w dniu wypłaty kredytu. Natomiast zgodnie z brzmieniem § 7 ust. 6 umowy powód sponosi raty w złotych polskich, zaś każda rata jest indeksowana według kursu sprzedaży CHF, podanego w Tabeli kursów walut Banku, obowiązującego w dniu spłaty.

W ocenie powoda analiza postanowień umownych prowadzi jednoznacznie do wniosku, że opisany powyżej kredyt jest typowym kredytem złotowym indeksowanym.

Zdaniem powoda umowa jest sprzeczna, m.in. z art. 69 ust. 1 i 2 pr. bank., narusza zasady współzycia społecznego, pozostaje sprzeczna z naturą stosunku prawnego. Powód wskazał również, że postanowienia umowy naruszają zasady ekwiwalentności świadczeń, równości stron oraz istoty waloryzacji.

Szczegółowe uzasadnienie stanowiska powoda przedstawione jest k. 3-23 oraz 388-422.

W odpowiedzi na pozew pozwany (...) S.A. we W. wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powoda na jego rzecz kosztów procesu.

Pozwany podniósł, że biorąc pod uwagę wymóg procesowy dokładnego sprecyzowania żądania w pozwie powód skutecznie zgłosił jedynie żądanie zapłaty oparte o zarzut nieważności umowy kredytu nr (...).

Pozwany przyznał, że strony łączy umowa kredytu hipotecznego z dnia 17.12.2008 r. nr (...). Wskazał, że powód złożył wniosek o przyznanie mu kredytu hipotecznego indeksowanego do CHF. Choć pozwany zaoferował również kredyt w złotych polskich, powód wybrał kredyt indeksowany do CHF, co potwierdził we wniosku. Powód został poinformowany o ryzyku kursowym oraz ryzyku zmiennej stopy procentowej, co wynika z oświadczenia pisemnego powoda, do którego dołączona była symulacja kosztów obsługi kredytu hipotecznego/pożyczki hipotecznej w przypadku niekorzystnej zmiany stopy procentowej lub kursu waluty indeksacji kredytu/pożyczki. Ponadto, podpisując umowę, powód w § 10 ust.3 oświadczył, że został poinformowany o ponoszeniu ryzyka zmiany kursów walutowych oraz ryzyka zmiennej stopy procentowej, a także o tym, że zmiana kursu walutowego oraz zmiana stopy procentowej będzie miała wpływ na wysokość zadłużenia z tytułu kredytu oraz wysokość raty kredytu. Potwierdził, że poniesie to ryzyko. Przed zawarciem umowy kredytu przedstawiono powodowi „Symulację kredytową”, dodatkowo z § 1 ust. 4 umowy wynikała informacja, ile wyniosłaby kwota kredytu wyrażona w CHF po jej przewalutowaniu według kursu kupna CHF obowiązującego w dniu zawarcia umowy i że kwota ta może ulec zmianie wskutek zmiany kursu kupna z dnia uruchomienia kredytu. Powód mimo udzielenia mu powyższych pouczeń zdecydował się na zaciągnięcie kredytu indeksowanego do franka szwajcarskiego, zapewne dlatego, że był znacznie niżej oprocentowany a przez to tańszy. Pozwany podkreślił przy tym, że powód posiadał zdolność kredytową na zaciągnięcie kredytu złotówkowego wyższą niż dla kredytu indeksowanego do CHF (na kwotę 217.465,64 zł). Było to zgodne z obowiązującą wówczas u pozwanego metodyką badania zdolności kredytowej dla kredytów i pożyczek indeksowanych waluty obcej (zgodną z obowiązującą wówczas Rekomendacją S Komisji Nadzoru Bankowego). Ponadto na wniosek powoda strony w dniu 27.07.2010 r. zawarły aneks nr (...) do umowy, w którym zgodnie postanowiły o okresowym zawieszeniu spłaty rat kredytu i o tym, że „pozostałe warunki umowy pozostają bez zmian”, co stanowiło ze strony powoda niewłaściwe uznanie długu wynikającego z umowy kredytu (...).

Następnie pozwany wskazał, że samo zastosowanie w umowie kredytu wskaźnika indeksacji w postaci waluty obcej, czyli indeksowanie wysokości zobowiązania za pomocą kursu tej waluty, nie może stanowić podstawy do formułowania zarzutu niezgodności z art. 69 pr. bank. Przepis ten wprost dopuszcza zawieranie przez banki z klientami umów o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska. Na mocy art. 1 pkt 1 lit a) ustawy z dnia 29.11.2011 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw zmieniony został art. 69 pr. bank. poprzez wprowadzenie do ust. 2 pktu 4a) oraz dodanie ust. 3 dotyczących bezpośrednio kredytów indeksowanych lub denominowanych do waluty obcej. Nadto przepisy przejściowe ustawy przywołanej ustawy pozwalały na stosowanie uprawnień z niej wynikających, dotyczących możliwości spłaty kredytu denominowanego lub indeksowanego do

waluty obcej w tej właśnie walucie, również w stosunku do kredytów zaciągniętych przed dniem wejścia w życie nowelizacji.

Z powyższej nowelizacji art. 69 pr. bank. oraz jego aktualnego brzmienia wynika dopuszczalność denominowania lub indeksowania kredytu do waluty obcej, zarówno na gruncie aktualnie obowiązujących przepisów, jak i na gruncie przepisów dotychczasowych. Jeżeli zatem przepis dopuszcza dokonywanie określonych czynności prawnych, to nie można twierdzić, że czynność ta jest sprzeczna z prawem, a przez to nieważna. Takie stanowisko zdaniem pozwanego wynika z licznych orzeczeń sądów powszechnych i Sądu Najwyższego.

Niezależnie od powyższego, w ocenie pozwanego indeksacja kredytu za pomocą kursu CHF nie powoduje zwiększenia kwoty udzielonego kredytu. Celem zawarcia w umowie kredytu mechanizmu indeksacji do CHF była nie tyle waloryzacja rozumiana jako zachowanie wartości nabywczej pieniądza (PLN) w czasie, co możliwość zastosowania dla kredytu wypłacanego w PLN i spłacanego w PLN (czego oczekiwał kredytobiorca) niższych stóp procentowych opartych na stopie referencyjnej LIBOR.

Klauzula indeksacyjna nie jest więc tożsama z klauzulą waloryzacyjną, o której mowa w art. 358¹ § 2 kc, inny jest bowiem cel jej wprowadzenia. Ponadto pozwany podkreślił, że w umowie mechanizm indeksacji kwoty kredytu za pomocą franka szwajcarskiego nie został określony w sposób odmienny dla banku i dla kredytobiorcy. Według treści spornej umowy kredytu bank w równym stopniu z kredytobiorcą ponosił ryzyko zmiany kursu franka. W sytuacji spadku kursu CHF poniżej poziomu z dnia zawarcia umowy i utrzymywania się takiej wysokości kursu przez długi okres kredytowania bank nie otrzymałby od kredytobiorcy nawet zwrotu wypłaconego mu kapitału kredytu, a mimo to kredytobiorca zwolniłby się z zobowiązania wobec banku. Indeksacja działała zatem taki sam sposób dla obu stron umowy kredytu.

Odnosząc się do zarzutu abuzywności postanowień umowy dotyczących indeksacji kredytu pozwany wskazał, że przez cały okres obowiązywania umowy stosowane przez bank zasady wyznaczania kursów franka szwajcarskiego były oparte na czynnikach rynkowych. Tym samym interes powoda jako konsumenta nie został naruszony ani też powód nie poniósł żadnej szkody wskutek zastosowania ustalonych przez bank kursów CHF.

Szczegółowe uzasadnienie stanowiska pozwanego przedstawione jest na k. 181-222.

W piśmie procesowym z dnia 17.10.2019 r. (k. 617) jako pozwany do sprawy wstąpił (...) S.A. w W., wskazując iż z dniem 01.10.2019 r. nastąpiło połączenie z (...) S.A. we W. przez jego przejęcie.

W piśmie procesowym z dnia 05.01.2021 r. (k. 876-896) powód zmodyfikował swoje roszczenie i wniósł o:

1. ustalenie, że umowa kredytu z dnia 26.11.2008 r., nr (...), zawarta pomiędzy powodem a (...) S.A., obecnie po przekształceniach własnościowych (...) S.A., jest nieważna w całości;

2. zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwoty 138.279,61 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie:

- od kwoty 121.362,20 zł od dnia 30.04.2018 r. do dnia zapłaty,

- od kwoty 16.917,41 zł od dnia 06.01.2021 r. do dnia zapłaty,

- stanowiącej nienależnie pobrane przez bank świadczenie na podstawie całkowicie nieważnej umowy kredytu z dnia 26.11.2008 r. nr (...);

ewentualnie o:

3. zasądzenie od pozwanego 32.991,08 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w wysokości określonej w art. 481 § 1 i 2 kc, liczonymi od dnia 30.04.2018 r. do dnia zapłaty – z tytułu nienależnie pobranych przez bank świadczeń na podstawie bezskutecznych postanowień waloryzacyjnych, zawartych w umowie kredytu z dnia 26.11.2008 r. nr (...);

4. ustalenie, że:

- zapisy § 1 ust. 4 oraz § 7 ust. 6 umowy kredytu z dnia 26.11.2008 r. nr (...) oraz dotyczące mechanizmu indeksacji stanowią klauzule niedozwolone w rozumieniu art. 385⁽¹⁾ kc i nie wiążą powoda,

- zapisy § 6 ust. 2 oraz § 14 ust. 5 umowy kredytu z dnia 26.11.2008 r. nr (...) oraz § 18 ust. 6 Regulaminu udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych przez (...) S.A., dotyczące zmiennego oprocentowania, stanowią klauzule niedozwolone w rozumieniu art. 385⁽¹⁾ kc i nie wiążą powoda.

Powód wskazał, że posiada interes prawny w ustaleniu nieważności umowy kredytu.

W piśmie procesowym z dnia 18.02.2021 r. (k. 903-905) pozwany podtrzymał swoje dotychczasowe stanowisko w sprawie i wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powoda kosztów procesu.

Pozwany zarzucił, że w sprawie nie występuje możliwość sformułowania żądania ewentualnego. Sformułowanie przez powoda roszczenia o zapłatę oraz żądanie ustalenia, że umowa nr (...) jest nieważna, stoi w sprzeczności z art. 189 kpc. Ponadto zdaniem pozwanego powód nie ma interesu prawnego w żądaniu ustalenia nieistnienia stosunku prawnego, jak również w żądaniu ustalenia niektórych postanowień umowy i Regulaminu za bezskuteczne.

Sąd ustalił w sprawie następujący stan faktyczny.

W 2008 r. (...) S.A. we W. udzielał kredytów w walutach obcych, także przez pośredników kredytowych. W zależności od tego, czy klient starał się o kredyt przez pośrednika czy bezpośrednio w Banku, procedura uzyskania kredytu była odmienna. W pierwszym przypadku pośrednik przygotowywał komplet dokumentów niezbędny do przygotowania wniosku, a doradca Banku jedynie informował klienta o zasadach wypłaty i spłaty kredytu. W drugim przypadku, jeżeli klient zwracał się do bezpośrednio do przedstawiciela Banku, to wówczas on zajmował się przygotowaniem wszystkich dokumentów. Dokumenty potrzebne do złożenia wniosku w obu przypadkach były takie same i obejmowały m.in.: dwa dokumenty tożsamości, dokumenty potwierdzające zatrudnienie, dotyczące nieruchomości, na którą miał zostać zaciągnięty kredyt, chyba, że zobowiązanie było związane z prowadzoną działalnością gospodarczą.

/ dowód: zeznania świadków: K. B. – k. 541, G. W. – e-protokół z

dnia 25.06.2019 r., IV Po 42/19, 00:02:26-00:35:17 k. 597-599 /

Procedury – zasady udzielania kredytów hipotecznych, waloryzowanych w walutach obcych wynikały z instrukcji wewnętrznej Banku.

Standardowo przed zawarciem umowy kredytu odbywały się zazwyczaj dwa spotkania z przedstawicielem Banku, chyba że klient spotykał się wcześniej z pośrednikiem, wówczas co do zasady wystarczyło jedno spotkanie. Na pierwszym spotkaniu z klientem doradca przedstawiał informacje na temat kredytu, w tym informację o różnicach kursowych i stopach procentowych, warunkach spłaty i wypłaty kredytu. Dane na temat wysokości kursu pochodziły bezpośrednio z centrali Banku. Doradca przedstawiał również pisemną symulację wysokości rat oraz symulację kosztów obsługi kredytu, a następnie klient składał oświadczenie na piśmie, że ww. informacje zostały mu przedstawione. Doradcy nie mieli wiedzy, w jaki sposób Bank ustalał kursy walut, dlatego nie informowali o tym klientów.

Klient sam decydował o wyborze waluty. Otrzymywał standardowy wzór umowy. Postanowienia umowy nie podlegały żadnym negocjacjom.

Jeżeli symulacja była zgodna z decyzją kredytową, to oznaczało, że klient miał zdolność zaciągnięcia kredytu w walucie PLN, jeżeli nie, klient miał możliwość zaciągnięcia zobowiązania w CHF.

/ dowód: zeznania świadków: K. B. – k. 541, G. W. – e-protokół z

dnia 25.06.2019 r., IV Po 42/19, 00:02:26-00:35:17 k. 597-599 /

Uchwałą nr (...) z dnia 09.06.2008 r. Zarząd (...) S.A. wprowadził nowy „Regulamin udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych przez (...) S.A.”.

/ dowód: protokół nr (...) z posiedzenia Zarządu (...) S.A. we W. – k. 251-253;

Regulamin udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych przez (...) S.A. – k. 254-

257 /

Uchwałą nr (...) z dnia 01.09.2008 r. Zarząd (...) S.A. zatwierdził zmiany m.in. w Instrukcji udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych klientom indywidualnym.

Instrukcja ta przewidywała zwiększenie współczynnika wyznaczania dochodu netto na podstawie dochodu brutto dla klientów pracujących na podstawie umowy o pracę z 0,69 na 0,7. Zarząd zatwierdził nowy załącznik nr 30, tj. „Oświadczenie o wysokości dochodów z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej”.

/ dowód: protokół nr (...) z posiedzenia Zarządu (...) S.A. we W. – k. 243-245;

Instrukcja udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych klientom indywidualnym – k. 246-

250 /

W dniu 20.11.2008 r. powód S. P. złożył w oddziale (...) S.A. w S. wniosek nr (...) o udzielenie mu kredytu hipotecznego o następujących parametrach:

- cel kredytu – zakup nieruchomości na rynku wtórnym za cenę 210.000 PLN, w tym z kredytu 210.000 zł,
- razem kwota kredytu na powyższy cel – 210.000 PLN,
- prowizja przygotowawcza – 2,5 % – 5.250 PLN,
- koszty ubezpieczenia niskiego wkładu – 565 PLN,
- koszty ubezpieczenia nieruchomości na 1 rok – 207 PLN,
- koszty ubezpieczenia pomostowego na 6 m-cy – 857 PLN,
- razem koszty – 6.879 PLN,
- razem wnioskowana kwota kredytu – 216,978 PLN,
- uruchomienie – jednorazowo,
- waluta – CHF,
- system spłaty – raty równe (annuitetowe),
- okres spłaty – 420 m-ce,
- dzień spłaty – 20,
- zabezpieczenie kredytu – lokal mieszkalny przy ul. (...) w S., KW nr (...).

We wniosku powód podał, że od 01.11.2007 r. prowadzi działalność gospodarczą – usługi ślusarsko-budowlane.

/ dowód: wniosek kredytowy – k. 49 i 233-236; zeznania powoda S. P.

– e-protokół z dnia 31.02.2020 r., III Cps 106/19, 00:03:38-00:54:32 k. 664-666 /

S. P. złożył – na formularzu (...) S.A. – oświadczenie o świadomości

ponoszenia ryzyka zmiennej stopy procentowej oraz oświadczenie o ponoszeniu ryzyka kursowego.

Oświadczył, że:

- jest świadomy, iż oprocentowanie kredytu jest zmienne i w okresie obowiązywania umowy może ulec podwyższeniu w związku ze wzrostem stopy referencyjnej WIBOR lub LIBOR, co spowoduje podwyższenie spłacanej raty;

- potwierdza otrzymanie informacji (w postaci symulacji wysokości rat) o kosztach obsługi kredytu/pożyczki w przypadku niekorzystnej dla nich zmiany stopy procentowej;

- po zapoznaniu się z występującym ryzykiem wynikającym ze zmiennej stopy procentowej wnioskuje o udzielenie kredytu oprocentowanego według zmiennej stopy procentowej;

- przedstawiono mu ofertę kredytu hipotecznego w złotych oraz indeksowanego do waluty obcej; po zapoznaniu się z tą ofertą dokonał swobody kredytu indeksowanego do waluty obcej, mając pełną świadomość, iż w okresie obowiązywania umowy kredytu może nastąpić niekorzystna zmiana kursu waluty indeksacji kredytu, co spowoduje podwyższenie kwoty kredytu, a także odsetek/kwoty raty kapitałowo-odsetkowej przypadających do spłaty, a wyrażonych w złotych; zmiana ta może mieć również wpływ na wysokość innych opłat, np. z tytułu ubezpieczenia;

- potwierdza zapoznanie się z symulacją kosztów obsługi kredytu w przypadku niekorzystnej zmiany kursu waluty;

- po zapoznaniu się z występującym ryzykiem kursowym wnioskuje o udzielenie kredytu indeksowanego do waluty obcej.

Oświadczenia takie były podpisywane przez klientów przy złożeniu wniosku kredytowego.

W symulacji kosztów obsługi kredytu przedstawione zostały sytuacje modelowe:

- wysokość raty przy aktualnym poziomie kursu CHF i aktualnym poziomie stopy procentowej: dla kredytu w PLN – 1.412,23 PLN, dla kredytu indeksowanego w CHF – 991,50 PLN;

- wysokość raty przy założeniu, że stopa procentowa kredytu w CHF jest równa stopie procentowej kredytu w PLN, a kapitał jest wyższy o 20 %: dla kredytu w PLN – nie dotyczy, dla kredytu indeksowanego w CHF – 1.646,65 PLN;

- wysokość raty przy założeniu, że kurs CHF wzrośnie o wartość stanowiącą różnicę między maksymalnym i minimalnym kursem CHF z okresu ostatnich 12 miesięcy, co daje wzrost o 12,71 %: dla kredytu w PLN – nie dotyczy, dla kredytu indeksowanego w CHF – 1.118,38 PLN;

- wysokość raty przy założeniu, że stopa procentowa wzrośnie o 400 pb: dla kredytu w PLN – 1.996,04 PLN, dla kredytu indeksowanego do CHF – 1.527,48 PLN;

- wysokość raty przy założeniu, że stopa procentowa wzrośnie o wartość stanowiącą różnicę między maksymalną i minimalną wartością z okresu ostatnich 12 miesięcy, tj. o 0,28 p.p., dla

kredytu w PLN – 1.412,23 PLN, dla kredytu indeksowanego do CHF – 1.025,50 CHF.

/ dowód: oświadczenie – k. 237; symulacja kosztów obsługi kredytu hipotecznego – k. 238;

symulacja kredytu – k. 239-243; zeznania powoda S. P.

– e-protokół z dnia 31.02.2020 r., III Cps 106/19, 00:03:38-00:54:32 k. 664-666 /

W dniu 17.12.2008 r. (...) S.A. we W. (KRS nr (...)), reprezentowany przez G. W. i K. O., oraz S. P. zawarli umowę kredytu hipotecznego nr (...).

Bank udzielił kredytobiorcy kredytu w kwocie 216.951 zł indeksowanego kursem CHF (§ 1 ust. 3.1 i 3.5).

Kredyt przeznaczony był na (§ 2):

- 10.000 zł – refinansowanie nakładów poniesionych na cele mieszkaniowe;
- 200.000 zł – nabycie nieruchomości na rynku wtórnym – lokalu mieszkalnego położonego przy ul. (...) w S..

Zabezpieczenie kredytu stanowiły (§ 3):

- hipoteka kaucyjna do kwoty 433.902 zł na lokalu mieszkalnym przy ul. (...) w S., KW nr (...);
- ubezpieczenie ww. nieruchomości ustanowione najpóźniej 30 dni od dnia uruchomienia środków w wysokości 244.000 zł;

zaś zabezpieczenia dodatkowe:

- ubezpieczenie kredytu w (...) S.A. – płatne miesięcznie – 0,04 % kwoty udzielonego kredytu – do momentu dostarczenia odpisu z księgi wieczystej wraz z prawomocnym wpisem hipoteki, włącznie z miesiącem, w którym dostarczono odpis księgi wieczystej;
- ubezpieczenie brakującego wkładu własnego;
- ubezpieczenie na życie kredytobiorcy.

Wypłata kredytu w wysokości 210.000 zł miała nastąpić jednorazowo – 31.01.2008 r. po spełnieniu przez kredytobiorcę warunków określonych w umowie (§ 5).

Kredyt oprocentowany był wg zmiennej stopy procentowej składającej się ze stałej marży banku w wysokości 3,05 % (§ 1 ust. 3.13) i aktualnej w danym kwartale stopy bazowej, ogłaszanej w tabeli obowiązującej w banku, która w dniu zawarcia umowy wynosiła 2,85 % (§ 1 ust. 3.13); oprocentowanie kredytu w stosunku rocznym w dniu zawarcia umowy wynosiło 5,90 %; zmiana wysokości oprocentowania mogła nastąpić w przypadku zmiany stopy bazowej określonej dla danej waluty lub zmiany parametrów finansowych rynku pieniężnego i kapitałowego w kraju (lub krajów zrzeszonych w UE), którego waluta jest podstawą indeksacji; o każdej zmianie oprocentowania bank miał dokonywać pisemnego zawiadomienia; informacja na temat obowiązującego oprocentowania podawana miała być do wiadomości również w placówkach banku, na jego stronach internetowych oraz pod numerem infolinii telefonicznej; zmiana wysokości oprocentowania nie stanowiła zmiany umowy (§ 6 ust. 2).

Kredytobiorca zobowiązał się spłacić kredyt w miesięcznych ratach annuitetowych, których liczba odpowiadała 420 miesięcznemu okresowi kredytowania (§ 7 ust. 1 i § 1 ust. 3.7 i 3.8).

Spłata kredytu miała następować poprzez wpłatę gotówki lub przelew środków na rachunek bankowy dedykowany do obsługi kredytu (§ 1 ust. 3.19, ust. 3.22 oraz § 7 ust. 2-3); Bank miał automatycznie pobierać środki z rachunku bankowego przeznaczonego na spłatę kredytu (§ 1 ust. 3.22 i § 7 ust. 5).

Wpłaty oraz przelewy miały być dokonywane z odpowiednim wyprzedzeniem przed upływem zastrzeżonego terminu płatności; o dotrzymaniu terminu spłaty miała decydować data wpływu środków na rachunek kredytobiorcy w Banku (§ 7 ust. 2-3).

Kwoty rat spłaty kredytu indeksowanego do waluty obcej określone miały być w walucie obcej a spłacane w PLN, przeliczone po kursie sprzedaży danej waluty zgodnie z Tabelą obowiązującą w dniu poprzedzającym dzień spłaty raty określonym w umowie (§ 7 ust. 6).

O aktualnej wysokości rat spłaty, składki ubezpieczeniowej, opłaty refinansującej oraz aktualnym oprocentowaniu Bank miał informować, wysyłając listem zwykłym harmonogram spłat na kolejny kwartał lub jego część, przy czym nie wykluczało to innych form komunikowania kredytobiorcy wysokości najbliższej raty spłaty; nieotrzymanie harmonogramu nie zwalniało kredytobiorcy z obowiązku dokonania należytej spłaty; w takim przypadku kredytobiorca był zobowiązany uiszczyć ratę spłaty, składkę ubezpieczeniową, opłatę refinansującą w takiej samej wysokości, jak w miesiącu poprzednim, a ratę kredytu indeksowanego kursem waluty obcej w takiej samej wysokości, jak w miesiącu poprzednim w przeliczeniu na złote po kursie określonym w regulaminie; w przypadku uruchamiania kredytu w formie transz bank miał aktualizować harmonogram po uruchomieniu każdej transzy, informując kredytobiorcę o wysokości rat spłaty w najbliższym kwartale, obliczając odsetki zgodnie z aktualnym saldem zadłużenia (§ 7 ust. 7).

Bank zastrzegł sobie prawo do zmiany stawek procentowych i kwotowych ujętych w tabeli w okresie obowiązywania umowy wyłącznie z ważnych przyczyn, w szczególności gdy nastąpi zmiana parametrów rynkowych, środowiska konkurencji, przepisów prawa, stopy inflacji bądź innych warunków makroekonomicznych, zakresu i/lub formy realizacji określonych czynności i usług, zmiana wysokości kosztów operacji i usług ponoszonych przez Bank (§ 14 ust. 5).

Za udzielenie kredytu Bank pobrał prowizję przygotowawczą wynoszącą 2,50 % wartości kredytu, tj. 5.250 zł (§ 1 ust. 3.14 i § 6 ust. 1).

Kredytobiorca oświadczył, że został poinformowany o ponoszeniu ryzyka zmiany kursów walutowych (ryzyko walutowe) oraz ryzyka zmiany stopy procentowej, a także, że zmiana kursu walutowego oraz zmiana stopy procentowej będzie miała wpływ na wysokość zadłużenia z tytułu kredytu oraz wysokość rat spłaty i poniesie to ryzyko (§ 10 ust. 3 umowy).

Kredytobiorca oświadczył, iż przed zawarciem umowy otrzymał aktualnie obowiązujące Regulaminy i Tabele (§10 ust. 6).

Integralną częścią umowy były: Regulamin, Tabela oraz załączniki do umowy, z wyjątkiem harmonogramu spłat (§ 14 ust. 4).

W przypadku zmiany regulaminu lub tabeli Bank miał wysyłać zmienione dokumenty zgodnie z zasadami określonymi w regulaminie (§ 14 ust. 3).

Zmienione harmonogramy spłat miał być wysyłane zgodnie z postanowieniami Umowy oraz Regulaminu (§ 14 ust. 4).

Użyte w Regulaminie definicje oznaczały:

- Tabela – Tabela oprocentowania, Tabela kursów walut oraz Tabela opłat i prowizji obowiązujące w Banku, dostępne w placówkach, na stronie internetowej oraz pod numerem infolinii telefonicznej, stanowiące integralną część umowy
- § 2 ust. 14;
- kredyt denominowany – kredyt hipoteczny udzielony w PLN, indeksowany kursem waluty obcej obowiązującym w Banku - § 2 ust. 20;

- oprocentowanie zmienne – oprocentowanie kredytu składające się z marży Banku oraz stopy bazowej właściwej dla danej waluty - § 2 ust. 24.

Regulamin udzielania kredytów przewidywał m.in., że:

- Bank udziela kredytów hipotecznych w złotych polskich (PLN); kredyt może być indeksowany kursem waluty obcej zgodnie z Tabelą kursów; kredyt hipoteczny uruchamiany jest w PLN - § 4 ust. 1;

- wnioskodawca we wniosku kredytowym określa kwotę kredytu w PLN z zaznaczeniem wnioskowanej waluty - § 4 ust. 2;

- wysokość zadłużenia z tytułu udzielonego kredytu indeksowanego do waluty obcej wyrażona jest w walucie obcej, po przeliczeniu uruchomionych środków po kursie kupna danej waluty zgodnie z Tabelą obowiązującą w dniu ich uruchomienia - § 6 ust. 1;

- kwoty rat kredytu indeksowanego do waluty obcej określone są w harmonogramie spłaty w walucie obcej, a spłacane w PLN, przeliczone po kursie sprzedaży danej waluty zgodnie z Tabelą obowiązującą w dniu poprzedzającym spłatę raty określonym w umowie - § 11 ust. 5.

Umowa kredytu została przygotowana na wzorcu. W żadnej części postanowienia umowy nie zostały z powodem indywidualnie uzgodnione, albowiem nie było takiej możliwości.

/ dowód: umowa kredytu hipotecznego nr (...) z dnia 17.12.2008 r. – k. 28-39;

Regulamin udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych przez (...) S.A. – k. 46-

49 i k. 254-257; zeznania świadka K. B. – k. 541; zeznania powoda S.

P. – e-protokół z dnia 31.02.2020 r., III Cps 106/19, 00:03:38-00:54:32 k. 664-

666 /

Umowa z powodem została zawarta za pośrednictwem biura nieruchomości, ale została podpisana w placówce Banku z pracownikami pozwanego (K. O. (obecnie B.) i G. W.) po przeczytaniu. Powód otrzymał informację, że nie ma zdolności kredytowej, aby zaciągnąć zobowiązanie w walucie PLN, a jedynie w CHF. Powód wybrał kredyt walutowy w CHF ze względu na jego dużą popularność w 2008 r. Pracownik Banku poinformował powoda, że jest „szczęściarzem”, ponieważ udało mu się jeszcze załatwić kredyt w CHF. Do tego stwierdził, że kredyty w złocie są drogie, a franki pewne, stabilne. Symulacje okazane powodowi wskazywały na ryzyko kursowe 10-20 %. W tym czasie kurs franka szwajcarskiego wahał się na poziomie 2,80-2,90, natomiast doradca poinformował powoda, że „frank jest przewartościowany” i spadnie.

Powód nie otrzymał informacji, w jaki sposób Bank ustala kursy walut. Nie wyjaśniono powodowi różnic w oprocentowaniu i nie pokazano historycznych kursów CHF. Pośrednik nie przedstawił również żadnej symulacji dotyczącej relacji pomiędzy wzrostem kursu CHF a saldem kapitału.

/ dowód: zeznania powoda S. P. – e-protokół z dnia 31.02.2020 r., III Cps

106/19, 00:03:38-00:54:32 k. 664-666 /

Na podstawie umowy sprzedaży z dnia 19.12.2008 r., rep. (...), S. P. nabył lokal mieszkalny położony przy ul. (...) w S., o pow. 43,77 m², składający się z 2 pokoi, kuchni i przedpokoju, łazienki oraz piwnicy o powierzchni 3,31 m² objęty KW nr (...).

Na lokalu ustanowiona została hipoteka umowna kaucyjna na rzecz (...) S.A. we W. do kwoty 433.902 zł na zabezpieczenie spłaty kredytu wraz z odsetkami i innymi należnościami udzielonego dnia 17.12.2008 r. na mocy umowy nr (...).

/ dowód: wydruk elektronicznej księgi wieczystej nr (...) – k. 173-176 /

W dniu 22.12.2008 r. powód złożył wniosek o wypłatę kredytu hipotecznego w następujący sposób:

- 200.000 zł na rachunek G. K. – tytułem zapłaty za lokal mieszkalny położony przy ul. (...) w S.;
- 10.000 zł na rachunek powoda tytułem refinansowania nakładów poniesionych na cele mieszkalne.

Kredyt został uruchomiony w dniu 30.12.2008 r. poprzez wypłatę kwoty 210.000 PLN, którą to kwotę Bank przeliczył na 80.818,96 CHF.

Kursy kupna CHF w (...) S.A. wynosiły:

- w dniu 22.12.2008 r. – 2,4792,
- w dniu 30.12.2008 r. – 2,5984.

/ dowód: historia rachunku kredytowego – k. 335-341; wnioski o wypłatę kredytu – k. 718-719;

kursy walut – k. 720-721; zeznania powoda S. P. – e-protokół z dnia

31.02.2020 r., III Cps 106/19, 00:03:38-00:54:32 k. 664-666 /

Bank przesłał powodowi harmonogramy spłat datowane na 30.12.2008 r., 23.01.2009 r., 23.04.2009 r., 23.07.2009 r., 23.10.2009 r., 03.11.2009 r., 23.01.2010 r., 24.10.2011 r., 24.01.2012 r., 25.10.2012 r., 24.01.2013 r., 21.10.2013 r., 21.04.2014 r., 25.07.2014 r., 23.01.2015 r., 23.04.2015 r., 23.07.2015 r., 23.10.2015 r., 23.01.2016 r., 23.04.2016 r., 23.01.2017 r., 23.03.2017 r. – określone w walucie CHF.

/ dowód: harmonogramy spłaty kredytu – k. 50-64v i 67-69; zeznania świadka R. S.-

F. – e-protokół z dnia 20.09.2019 r. 00:01:54-00:39:51 k. 612-614 /

W dniu 27.07.2010 r. strony umowy kredytu hipotecznego nr (...) zawarły aneks nr (...) do tej umowy, w którym m.in. Bank wyraził zgodę na zawieszenie spłaty kredytu zgodnie z wnioskiem powoda z dnia 02.07.2010 r. na okres od 20.08.2010 r. do 20.10.2010 r., pod warunkiem uregulowania zaległości z tytułu braku wpłaty raty.

/ dowód: aneks nr (...) z dnia 27.07.2010 r. do umowy kredytu hipotecznego nr (...) – k.

262 /

Uchwałą nr (...) z dnia 28.08.2012 r. Zarząd (...) S.A. zatwierdził zmiany w zasadach wyznaczania kursów walut w (...) S.A.

Zgodnie z Procedurą wyznaczania i publikowania kursów walutowych w (...) S.A. (wersja od dnia 15.09.2012 r.) – II.1-3:

- obowiązujący w banku kurs kupna i sprzedaży CHF określany był na podstawie notowań kursu sprzedaży danej waluty na międzybankowym rynku walutowym publikowanym i udostępnianym przez serwis Reuters;

- Bank celem wyznaczenia kursów obowiązujących wyznaczał kurs bazowy, tj. medianę z notowań kursu sprzedaży publikowanego w serwisie Reuters pomiędzy 14:20 a 14:40, z zastrzeżeniem, że w celu wyznaczenia mediany przyjmowane są notowania kursu sprzedaży z 5 minutowym interwałem tj. z godzin: 14:20, 14:25, 14:30, 14:35, 14:40;

- Bank celem wyznaczenia kursu sprzedaży waluty CHF dokonywał powiększenia kursu bazowego o zatwierdzony przez Zarząd Banku współczynnik.

/ dowód: protokół nr (...) z posiedzenia Zarządu (...) S.A. we W. – k. 275;

Procedura wyznaczania i publikowania kursów walutowych w (...) S.A. – k. 276 –

278 /

Uchwałą nr (...) z dnia 16.10.2012 r. Zarząd (...) S.A. wprowadził zmiany w „Regulaminie udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych przez (...) S.A.”.

/ dowód: protokół nr (...) z posiedzenia Zarządu (...) S.A. we W. – k. 263-265;

Regulamin udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych przez (...) S.A. – k. 266-

271 /

Uchwałą nr DRPB/304/2012 z dnia 06.11.2012 r. Zarząd (...) S.A. zatwierdził wewnętrzne zasady wyznaczania kursu CHF.

Zgodnie z instrukcją:

1. Departament Skarbu wyznaczał kurs bazowy zgodnie z zasadami określonymi w Regulaminie udzielania kredytów hipotecznych (mediana z notowań kursu sprzedaży publikowanego w serwisie Reuters pomiędzy godziną 14:20 a 14:40);

2. Departament Skarbu jednocześnie posiadał możliwość modyfikacji ww. kursu bazowego o wartość ekspercką (+/-) 0,5 %;

3. Dienne kursy kupna i sprzedaży Banku wyznaczone były przez Departament Skarbu z zachowaniem następujących zasad:

a) kurs sprzedaży wyznaczany był poprzez przesunięcie ostatecznie wyznaczonego kursu bazowego o 3 % w górę;

b) kurs kupna wyznaczany był z zachowaniem 7 % spreadu, wg wzoru: $[(\text{kurs sprzedaży waluty w Banku} - \text{kurs kupna waluty w Banku}) / \text{kurs kupna waluty w Banku}] \times 100 \% \leq 7 \%$ jednocześnie;

c) kurs bazowy (mediana z notowań kursu sprzedaży publikowanego w serwisie Reuters pomiędzy godziną 14:20 a 14:40) zawierał się pomiędzy kursem kupna, a kursem sprzedaży Banku, z tym zastrzeżeniem, iż kursy Banku były wyznaczone w odniesieniu do kursów walut obowiązujących na moment wyznaczania kursów przez Banku w bankach referencyjnych.

Lista Banków referencyjnych wyznaczana była następująco:

1. (...) na wniosek (...) rekomendował listę banków, do których odnosił się Departament Skarbu podczas ustalania kursu sprzedaży CHF;

2. nie rzadziej niż raz na 6 miesięcy (...) miał prezentować analizę konkurencji na (...)

oraz rekomendować ewentualne modyfikacje ww. zasad.

/ dowód: protokół nr (...) z posiedzenia Zarządu (...) S.A. we W. – k. 279-281;

Wewnętrzne zasady ustalania kursu CHF – k. 282 /

Pismem z dnia 23.03.2016 r. (...) S.A. poinformował powoda, że w związku ze zmianami regulacji prawnych umowa ubezpieczenia grupowego zawarta między (...) S.A. i T. (...) S.A. została rozwiązana.

Wskazał, że we współpracy z towarzystwem ubezpieczeń z grupy (...) S.A. przygotował dla powoda ofertę indywidualnego ubezpieczenia na życie. W przypadku skorzystania z tej oferty miesięczna składka ubezpieczeniowa miała ulec obniżeniu i wynosić 78 zł.

/ dowód: pismo z dnia 23.03.2016 r. – k. 66 /

Pismem z dnia 06.12.2017 r. pozwany poinformował powoda, że zakończył się 36-miesięczny okres ubezpieczenia brakującego wkładu własnego. Ponieważ wartość kapitału pozostałego do spłaty na koniec tego okresu nie osiągnęła wysokości określonej w umowie kredytu, wobec tego, zgodnie z § 15, wymagane jest przedłużenie umowy ubezpieczenia niskiego wkładu własnego. Bank poinformował, że określił kwotę wymaganego wkładu własnego i dla umowy nr (...) są to następujące wartości:

- aktualne saldo zadłużenia z tytułu kapitału: 258.766,77 zł;

- wartość nieruchomości: 244.207 zł – w związku z tym kwota brakującego wkładu własnego wyniosła 48.841,40 zł. Opłata refinansująca, naliczona od kwoty brakującego wkładu własnego podlegającej ubezpieczeniu wyniosła 488 zł.

/ dowód: pismo z dnia 06.12.2017 r. – k. 65 /

Pismem z dnia 01.03.2018 r. skierowanym do pozwanego powód wniósł o podjęcie negocjacji mających na celu zmianę postanowień umowy kredytowej nr (...) sporządzonej w dniu 26.11.2008 r., w następujący sposób:

- poprzez ukształtowanie odpowiednich jej zapisów zgodnie z warunkami udzielenia przez Bank - kredytodawcę kredytów złotych, tj. konwersję tejże umowy;

- rozliczenie umowy kredytowej według zasad umowy kredytu hipotecznego udzielonego w

złoty (PLN), obowiązujących w Banku - kredytodawcy, przy założeniu, że suma kredytu wynosi 216.951 zł, oraz z zachowaniem zmiennego oprocentowania, ustalonego w umowie kredytowej;

- określenie wysokości pozostających do spłaty rat według zasad kredytu złotowego obowiązującego w Banku - kredytodawcy;

- zapłatę dotychczas nienależnie pobranych przez Bank - kredytodawcę świadczeń w wysokości 35.326,97 zł oraz nadpłaconych różnic kursowych (spreadów) w wysokości 3.577,22 zł.

W odpowiedzi, pismem z dnia 30.04.2018 r., pozwany poinformował, że umowa kredytu nr (...) została zawarta z (...) S.A. z siedzibą we W., przy ul. (...), nie natomiast z (...) S.A., obecnie po połączeniu pod nazwą (...)”, jak wskazano w piśmie z dnia 01.03.2018 r. Ustosunkowując się do złożonej reklamacji (otrzymanej dnia 10.04.2018 r.), wskazał, że sformułowane w piśmie z dnia 01.03.2018 r. żądania, w tym żądanie zapłaty wskazanych w piśmie kwot, są bezpodstawne. Bank oświadczył w piśmie, że nie miało miejsca nieuprawnione wzbogacenie się Banku, kosztem uszczuplenia majątku kredytobiorców. Ponadto, nieprawidłowe i nie znajdujące oparcia w postanowieniach umowy i przepisach prawa, są również wyliczenia zawarte w tabeli stanowiącej załącznik do pisma. Nie stwierdzając nieprawidłowości w wykonaniu umowy kredytu, Bank nie znajduje podstaw do korekty rozliczeń dokonywanych z kredytobiorcą na podstawie zawartej umowy.

/ dowód: pismo z dnia 01.03.2018 r. – k. 112-114; pismo z dnia 30.04.2018 r. – k. 115-117 /

Na podstawie uchwał walnych zgromadzeń akcjonariuszy z dnia 27.08.2019 r. nastąpiło połączenie (...) S.A. w W. jako spółki przejmującej oraz (...) S.A. we W. jako spółki przejmowanej w trybie art. 492 § 1 pkt 1 ksh.

(...) S.A. został wykreślony z KRS nr (...) dnia 28.10.2019 r.; wpis uprawomocnił się dnia 01.06.2020 r.

/ dane powszechnie dostępne, w tym w internecie: (...); ponadto dowód: odpis KRS nr

(...) – k. 619-622 /

Kurs waluty wyznaczany jest raz dziennie, przy czym kurs wyznaczony obowiązuje do godz. 15.00 dnia następnego. Pozwany nie stosuje kursu średniego NBP, który nie jest kursem transakcyjnym.

Na rozmiar spreadu walutowego mają wpływ różne czynniki, przy czym ostateczną wysokość spreadu określa Zarząd Banku. W 2015 r. wysokość spreadu z 7 % spadła do 4 %.

Udzielenie kredytu waloryzowanego kursem waluty obcej wymaga zabezpieczenia przez bank środków pieniężnych w tej walucie. (...) S.A. zabezpieczył się przed ryzykiem kursowym. Wysokość kursu pozostaje dla Banku neutralna – Bank zarabia na marży kredytu.

/ dowód: zeznania świadka R. F. – e-protokół z dnia 20.09.2019 r. 00:01:54-

00:39:51 k. 612-614 /

Gdyby powód wiedział, jakie faktycznie ryzyko kursowe wiąże się z zawarciem umowy w CHF, nie zdecydowałby się zaciągnąć takiego zobowiązania.

/ dowód: zeznania powoda S. P. – e-protokół z dnia 31.02.2020 r., III Cps

106/19, 00:03:38-00:54:32 k. 664-666 /

W okresie od grudnia 2008 r. do stycznia 2018 r. powód spłacał kredyt w walucie polskiej. Łączna wysokość spłat dokonanych przez powoda z tytułu rat kapitałowo-odsetkowych w okresie od grudnia 2008 r. do stycznia 2018 r. wynosi 121.362,20 zł.

Przy założeniu, że kredyt był udzielony i spłacany w walucie polskiej, suma spłat, które winien wnieść powód w okresie od grudnia 2008 r. do stycznia 2018 r. z tytułu rat kapitałowo-odsetkowych wynosi 88.371,12 zł.

Różnica (nadpłata) między ww. kwotami wynosi 32.991,08 zł.

/ dowód: harmonogramy spłaty kredytu – k. 50-64v i 67-69; historia transakcji z dnia 22.07.2017 r.

– k. 70-71; potwierdzenie transakcji – k. 72-111; wyciąg z rachunku nr (...)

(...) – k. 313-334; historia rachunku kredytowego – k. 335-341; opinia

biegłego sądowego z zakresu finansów i rachunkowości T. K. z

dnia 13.08.2020 r. i z dnia 27.11.2020 r. – k. 778-797 i 821-824 /

Sąd zważył, co następuje.

Powództwo zasługuje na uwzględnienie w przeważającej części.

Sąd dokonał ustaleń stanu faktycznego sprawy na podstawie materiału dowodowego obejmującego przedłożone przez strony dokumenty dotyczące przedmiotu i treści łączącego strony stosunku kredytowego, a także zeznania świadków oraz zeznania powoda, wreszcie opinię biegłego T. K..

Natomiast pominięciu podlegał wniosek pozwanego o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego w zakresie wnioskowanym w odpowiedzi na pozew oraz piśmie procesowym z dnia 17.07.2020 r., jako że zbędne dla rozstrzygnięcia sprawy były takie okoliczności, jak:

- rynkowy charakter kursów stosowanych przez pozwanego;
- rozliczenie kredytu z zastosowaniem kursów kupna i sprzedaży CHF ustalanych i publikowanych przez NBP;
- skutki finansowe, jakie powstaną dla pozwanego w przypadku uznania, że łącząca strony

umowa kredytu jest nieważna, z uwzględnieniem obowiązku wzajemnego zwrotu świadczeń (zwrotu wypłaconego kapitału) oraz zwrotu na rzecz Banku rynkowego wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z kapitału: z uwzględnieniem stopy bazowej WIBOR 3M, i marży określonej w umowie, wyliczonego od kwoty 210.000 zł, w wysokości odsetek ustawowych, wyliczonego od kwoty 210.000 zł.

Wadliwe jest posługiwanie się przez Bank, po pierwszej kursami jednostronnie przezeń ustalonymi, po drugie zaś różnymi kursami (kupna i sprzedaży) dla różnych przeliczeń, co jest stanowiskiem utrwalonym w orzecznictwie sądowym. Nie ma znaczenia, czy kursy ustalone przez Bank miały charakter rynkowy, skoro zasady ich ustalania nie zostały uzgodnione między stronami i opisane w umowie kredytu. Nie ma też znaczenia, jakie są skutki finansowe, w tym koszty, po stronie pozwanego wynikające z określonego orzeczenia Sądu. Jeżeli Sąd uznaje umowę – przygotowaną przez przedsiębiorcę – za dotkniętą wadliwością w postaci zamieszczenia w niej klauzul niedozwolonych pochodzących z wzorca stosowanego przez tego przedsiębiorcę, to musi on ponieść wszelkie, w tym negatywne, konsekwencje takiego stanu rzeczy, w szczególności wadliwego opracowania wzorca umowy. Nie są tu zresztą konieczne wiadomości specjalne, jako że skutki ustalenia nieważności umowy wynikają wprost z przepisów kodeksu cywilnego – jest to przede wszystkim obowiązek zwrotu świadczeń spełnionych przez strony w wykonaniu nieważnej umowy.

Natomiast, jeżeli chodzi o wyliczenie wynagrodzenia za korzystanie przez kredytobiorcę z udostępnionego mu kapitału kredytu, to należy zwrócić uwagę na następujące okoliczności:

- po pierwsze, dopuszczalność dochodzenia przez bank wynagrodzenia za korzystanie z kapitału jest wątpliwa, jako że nie powinien on odnieść korzyści na skutek stwierdzenia nieważności będącej skutkiem niedozwolonych klauzul zamieszczonych w opracowanej przez niego umowie; w orzecznictwie sądowym takie roszczenie banku jest kwestionowane (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 20.02.2020 r., I ACa 635/19);
- po drugie, pozwany nie zgłosił ani zarzutu potrącenia wierzytelności wzajemnej z tytułu wynagrodzenia za korzystanie z kapitału ani powództwa wzajemnego o to wynagrodzenie, zatem zbędne i niecelowe byłoby ustalenie jego wysokości;
- po trzecie, dowód z opinii biegłego sądowego zasadniczo nie służy samoistnemu ustalaniu okoliczności faktycznych, lecz ich ocenie przez pryzmat wiadomości specjalnych, a już z pewnością nie może służyć zastępowaniu strony w formułowaniu roszczenia – pozwany powinien konkretnie wskazać, ile jego zdaniem wynosi należne mu wynagrodzenie, a dowód z opinii ewentualnie umożliwiłby weryfikację podanej kwoty – o ile oczywiście byłoby to w ogóle w sprawie potrzebne (wspomniane już zarzut potrącenia albo powództwo wzajemne).

Nieprzydatne dla ustalenia stanu faktycznego okazały się przedłożone przez strony opinie, stanowiska, informacje organów administracji i innych podobnych podmiotów, stanowiły one bowiem w istocie wyłącznie wzmocnienie stanowisk i twierdzeń stron.

Po sprecyzowaniu roszczenia powód dochodzi ustalenia nieważności umowy kredytu hipotecznego nr (...) z dnia 17.12.2008 r. oraz zwrotu świadczeń nienależnych spełnionych w wykonaniu tej umowy. Powód zakwestionował tę umowę kredytową, powołując się na jej sprzeczność z przepisami prawa bankowego oraz zawarcie w treści umowy postanowień niedozwolonych w rozumieniu art. 385⁽¹⁾ i nast. kc.

Uprawnione jest stanowisko powoda co do zawarcia w treści umowy z dnia 17.12.2008 r. niedozwolonych postanowień umownych w zakresie odnoszącym się do indeksacji kredytu do

waluty CHF, co skutkowało nieważnością tejże umowy.

Powód zawarł z (...) S.A. umowę kredytu typu indeksowanego do waluty CHF w kwocie 216.951 PLN. Stosownie do postanowień umowy kwota kredytu w CHF miała zostać określona według kursu kupna walut zgodnie z „Tabelą kursów” obowiązującą w Banku w dniu uruchomienia środków (§ 1 ust. 4 umowy oraz § 4 ust. 1 i 6 ust. 1 Regulaminu). Stosowany do przeliczenia walut przy wypłacie kredytu kurs CHF został ustalony jednostronnie według Tabeli kursów obowiązującej w Banku. Z kolei spłata rat kapitałowo-odsetkowych miała być dokonywana w złotych, po uprzednim przeliczeniu rat kapitałowo-odsetkowych według kursu sprzedaży CHF zgodnie z „Tabelą kursów” obowiązującą w Banku w dniu poprzedzającym dzień spłaty (§ 7 ust. 6 umowy oraz § 11 ust. 5 Regulaminu). Wysokość rat kapitałowo-odsetkowych w złotych zależała od wysokości kursu sprzedaży CHF obowiązującego w Banku w przeddzień spłaty, a tym samym zmiana wysokości w/w kursu waluty miała wpływ na ostateczną wysokość spłacanego przez kredytobiorcę kredytu.

W chwili zawarcia umowy kwota kredytu będąca podstawą wyliczenia rat nie została ściśle oznaczona. Umowa kredytu zawiera jedynie orientacyjne wskazanie na sumę wyrażoną w CHF.

Dokonując wypłaty kredytu – w dniu 30.12.2008 r. – Bank przeliczył wypłaconą sumę 210.000 PLN na CHF według własnego kursu kupna wynoszącego 2,5984.

Docelowa suma kredytu w CHF miała dopiero wynikać z harmonogramu spłat. Uruchomienie kredytu miało nastąpić po spełnieniu szeregu warunków. Aczkolwiek warunki te mogły być spełnione przez kredytobiorcę dość szybko, nawet tego samego dnia lub w ciągu kilku dni, to jednak w chwili zawarcia umowy nie można było jednak jednoznacznie ustalić daty, w jakiej uruchomienie kredytu miało nastąpić.

Pozwany w toku procesu w żaden sposób nie wyjaśnił ani nawet nie próbował wyjaśnić, dlaczego nie było możliwe dokonanie jednoznacznego i wiążącego przeliczenia PLN na CHF w dniu zawarcia umowy kredytu i według – uzgodnionego przez strony – kursu z tego dnia. Nic nie stało na przeszkodzie, aby w umowie kredytu dokonać przeliczenia waluty według określonego kursu, w szczególności średniego kursu NBP, albo jakiegokolwiek innego kursu – uzgodnionego z powodem.

Umowa kredytu pozostawiała Bankowi swobodę w zakresie wyrażenia w CHF kwoty kredytu

oddanej do dyspozycji kredytobiorcy, a w konsekwencji wysokości rat spłaty kredytu. Zapis o przeliczeniu sumy kredytu na CHF według kursu z dnia uruchomienia kredytu jest zapisem pochodzącym od Banku, a nie od powoda. Nie było to z pewnością postanowienie indywidualnie uzgodnione, jako przeniesione z regulaminu kredytu. W umowie kredytu nie został również szczegółowo opisany mechanizm ustalania kursów kupna i sprzedaży CHF. Metoda kształtowania kursu nie została uzgodniona w ramach indywidualnej, jednostkowej umowy. Stosowanie w ogóle do jakichkolwiek przeliczeń kursu ustalanego przez Bank – bez jednoznacznego i pełnego przedstawienia w umowie kredytu metody wyliczania tego kursu poddającej się weryfikacji – może być traktowane jako niedozwolone postanowienie umowne, sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszające interesy kredytobiorcy. Miernik waloryzacji stosowany do przeliczenia świadczenia pieniężnego winien mieć charakter obiektywny, niezależny od woli jednej ze stron. Natomiast mechanizm ustalania przez bank kursów waluty, pozostawiający bankowi swobodę, jest w sposób oczywisty sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumenta (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 22.01.2016 r., I CSK 149/14, OSNC 2016/11/134; z dnia 13.12.2018 r., V CSK 559/17), inaczej mówiąc jest

nieuczciwy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27.02.2019 r., II CSK 19/18). Ponadto zastosowanie innego kursu dla przeliczenia kredytu uruchamianego – kursu kupna oraz innego kursu dla przeliczenia kredytu spłacanego – kursu sprzedaży prowadzi do uzyskania przez bank dodatkowej korzyści finansowej wynikłej z różnicy między tymi kursami. Na tym polega istota tzw. spreadu walutowego.

Zakładając przeliczenie walut PLN/CHF wg średniego kursu NBP, zobowiązanie powoda wyniosłoby:

- dla wypłaconej kwoty 210.000 PLN – według kursu z dnia zawarcia umowy kredytu – 17.12.2008 r. – 2,5978 – 80.837,63 CHF;

- dla wypłaconej kwoty 210.000 PLN – według kursu z dnia złożenia dyspozycji wypłaty – 22.12.2008 r. – 2,6693 – 78.672,31 CHF;

- dla wypłaconej kwoty 210.000 PLN – według kursu z dnia uruchomienia kredytu – 30.12.2008 r. – 2,7618 – 76.037,37 CHF.

Uwzględniając kursy z dnia zlecenia wypłaty oraz z dnia dokonania wypłaty zobowiązanie powoda byłoby wyraźnie niższe od zobowiązania oznaczonego ostatecznie przez pozwanego (80.818,96 CHF). Stosując swój kurs kupna – niższy od kursu średniego NBP – Bank spowodował zwiększenie zobowiązania kredytobiorcy wyrażonego w walucie indeksacji o ok. 2.000 – 4.000 CHF.

Z uwagi na zastosowanie kursu kupna (niższego) do przeliczenia kredytu wypłaconego oraz

kursu sprzedaży (wyższego) do spłaty kredytu, zobowiązanie kredytobiorcy staje się wyższe już w dniu wypłaty, gdyby kredyt miał zostać od razu spłacony. Suma kapitału w PLN do spłaty jest w takim przypadku z założenia wyższa od sumy kapitału udostępnionego.

Zastosowanie różnego kursu w zależności od tego, czy przeliczenie dotyczy wypłaconego kredytu czy też wysokości raty w dniu przewidzianym w harmonogramie lub dniu poprzedzającym dzień płatności, należy uznać za naruszające interes konsumenta w sposób rażący, a niezależnie od tego za postanowienie umowne dotknięte sprzecznością z zasadami współżycia społecznego na zasadach ogólnych, a w konsekwencji nieważnością w rozumieniu art. 58 § 2 kc. Na potrzeby indeksacji kredytu do waluty obcej należało przyjąć kurs ustalany według tej samej jednolitej metody – albo każdorazowo kurs kupna, albo każdorazowo kurs sprzedaży albo jakąś postać kursu uśrednionego lub kursu niezależnego od stron umowy, np. kursu ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski. Rozbieżność stosowanych kursów stanowi korzyść wyłącznie dla banku udzielającego kredytu, a nie dla kredytobiorcy będącego konsumentem. Sytuacje tego rodzaju legły zresztą u podstaw nowelizacji prawa bankowego ustawą z dnia 26.07.2011 r., tj. tzw. ustawą antyspreadową.

Wadliwe klauzule przeliczeniowe podlegają pominięciu – art. 385¹ § 1 i 2 kc. Jeżeli jednak dotyczą głównych świadczeń stron, umowa bez uwzględnienia tychże klauzul nie może być w ogóle wykonywana, co z kolei oznacza, iż jest ona nieważna na podstawie art. 58 § 1 kc. W aktualnym orzecznictwie sądowym przyjmowane jest stanowisko, iż klauzula indeksacyjna dotyczy głównego świadczenia stron umowy kredytu w rozumieniu art. 385¹ § 1 kc (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 11.12.2019 r., V CSK 382/18; z dnia 30.09.2020 r., I CSK 556/18).

Zgodnie z art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29.08.1997 r. – Prawo bankowe przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Skoro w samej umowie kredytu nie została wiążąco wskazana suma kredytu w CHF, będąca podstawą wyliczenia rat, czyli umowa kredytu pozostawiała bankowi swobodę w zakresie wyrażenia w CHF kwoty kredytu oddanej do dyspozycji kredytobiorcy, a w konsekwencji wysokości rat spłaty kredytu, to znaczy że umowa ta wadliwie określała zobowiązanie kredytobiorcy do zwrotu otrzymanej sumy, a przez to nie zawierała prawidłowo oznaczonych

wszystkich niezbędnych elementów umowy kredytu przewidzianych w art. 69 ust. 1 prawa bankowego. To zaś uzasadnia stwierdzenie nieważności tej umowy.

Pozwany nie wykazał, aby treść umowy kredytu została indywidualnie uzgodniona z powodem. Przeciwnie, widać, że treść umowy w zakresie kwestionowanych postanowień indeksacyjnych stanowi wzorzec opracowany przez Bank. W szczególności indeksacja kredytu nie była indywidualnie uzgodniona. We wniosku kredytowym powód wyraźnie wskazał, że wnosi o przyznanie mu kredytu w kwocie 210.000 zł (czyli w kwocie odpowiadającej cenie nabywanego mieszkania). To, że kredyt miał być indeksowany do waluty CHF, wynika z samego formularza pochodzącego od Banku. Złożenie wniosku kredytowego określonej treści

nie jest tożsame z indywidualnym uzgodnieniem postanowień umowy kredytu.

W ogóle nietrafne jest powoływanie się na „wybór oferty” kredytu indeksowanego. Sporządzenie przez pracownika banku lub pośrednika kredytowego symulacji kredytu czy też wstępne sprawdzenie zdolności kredytowej nie jest złożeniem oferty. Świadome dokonanie wyboru byłoby możliwe dopiero wówczas, gdyby po zweryfikowaniu wniosku i zdolności kredytowej wnioskującemu przedstawiono dwie konkretne propozycje (kredytu złotowego i kredytu indeksowanego do waluty obcej) z konkretnymi warunkami (kwota kredytu, oprocentowanie, wysokość raty, itp.) i wówczas dokonałby on wyboru.

Z kolei na indywidualne uzgodnienie wskazywałoby przesłanie kredytobiorcy projektu umowy ze wskazaniem, żeby się z nią zapoznał oraz przedstawił swoje uwagi i ewentualnie proponowane zmiany.

Wreszcie, trzeba wskazać, iż umowa nie zawiera żadnego mechanizmu chroniącego konsumenta przed zmianą kursów prowadzącą do zaburzenia równowagi kontraktowej.

Co do zasady samo przeliczenie kredytu wyrażonego nominalnie w złotych polskich według oznaczonego kursu waluty obcej można uznać za dopuszczalne i zgodne z ustawą. Według art. 358¹ § 2 kc strony umowy, w szczególności umowy kredytu, mogą zastrzec, że wysokość świadczenia pieniężnego zostanie ustalona według innego miernika wartości (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 25.03.2011 r., IV CSK 377/10; z dnia 18.05.2016 r., V CSK 88/16; z dnia 08.12.2006 r., V CSK 339/06). Tenże miernik może być rozumiany jako wskaźnik w ogóle mający inny charakter albo jako waluta obca w stosunku do waluty zobowiązania – skoro ustawodawca dopuszcza miernik waloryzacji inny niż pieniądz, to znaczy, że dopuszcza także inny pieniądz (walutę) niż pieniądz polski (waluta polska). Świadczenie pieniężne może zatem zostać zwaloryzowane według przewidzianego w umowie kryterium – przeciętnego wynagrodzenia, stopy inflacji, kursu złota, średniej ceny zboża albo jakichkolwiek innego wskaźnika gospodarczego, a także przeliczenie świadczenia pieniężnego wyrażonego nominalnie w złotych polskich może nastąpić według kursu innej waluty. Indeksacja kredytu do waluty obcej jest postacią takiej właśnie waloryzacji umownej. Waloryzacja świadczenia pieniężnego zmierza do urealnienia jego wartości poprzez odwołanie do obiektywnych, niezależnych od stron transakcji kryteriów. Także w przypadku umów kredytu takie urealnienie może znaleźć zastosowanie. Waloryzacja kwoty nominalnej kredytu jest niezależna od ustaleń dotyczących odsetek umownych (kapitałowych), które w przypadku umowy kredytu stanowią wynagrodzenie banku za wykorzystanie przez kredytobiorcę udostępnionych mu środków pieniężnych, w przeciwieństwie do odsetek za opóźnienie pełniących właśnie funkcję waloryzacyjną obok funkcji represyjnej.

Regulacje dotyczące kredytu indeksowanego do waluty obcej zostały wprowadzone do art. 69 ust. 2 pkt 4a i ust. 3 pr. bank. z dniem 26.08.2011 r. na mocy ustawy z dnia 26.07.2011 r. o zmianie ustawy – Prawo bankowe i niektórych innych ustaw (tzw. ustawy antyspreadowej). Nie oznacza to jednak, iż przed tą datą zawarcie umowy kredytu tego rodzaju było niedopuszczalne. Przeciwnie, możliwość zawarcia umowy kredytu zawierającej tego rodzaju postanowienia mieściła się w ramach ogólnej swobody kontaktowania przewidzianej w art. 353¹ kc (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 29.04.2015 r., V CSK 445/14; z dnia 22.01.2016 r., I CSK 1049/14).

Jednakże prawidłowa, dopuszczalna i zgodna z prawem waloryzacja świadczenia wymaga jednoznacznego, precyzyjnego oznaczenia miernika waloryzacji przewidzianego w treści umowy. Oznacza to, że przeliczenie sumy kredytu w PLN na CHF musiałyby zostać dokonane od razu, według uzgodnionego przez strony kursu, nie zaś odroczone w czasie na dzień nieznaną w chwili zawarcia umowy i pozostawione swobodzie Banku.

Treść klauzuli umowy kredytu zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem ustalającej cenę zakupu i sprzedaży waluty obcej, do której kredyt jest indeksowany, powinna, na podstawie jasnych i zrozumiałych kryteriów, umożliwić właściwie poinformowanemu oraz dostatecznie uważnemu i racjonalnemu konsumentowi zrozumienie sposobu ustalania kursu wymiany waluty obcej stosowanego w celu obliczenia kwoty rat kredytu, w taki sposób, aby konsument miał możliwość w każdej chwili samodzielnie ustalić kurs wymiany stosowany przez przedsiębiorcę (wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 18.11.2021 r., C-212/20).

Odwołanie do kursów kupna i sprzedaży CHF zawartych w Tabeli kursów obowiązującej w Banku oznacza naruszenie równorzędności stron umowy przez nierównomierne rozłożenie uprawnień i obowiązków między partnerami stosunku obligacyjnego. Przy takich zapisach umowy w chwili jej zawarcia powód nie był w stanie określić rzeczywistej wysokości swojego zobowiązania, w tym zakresie był uzależniony od jednostronnej decyzji pozwanego Banku, co przeczy dobrym obyczajom i narusza równowagę stron stosunku zobowiązaniowego.

Należy przy tym wskazać, że Bank nie zrealizował względem kredytobiorcy obowiązków informacyjnych w zakresie ciążącego na nim ryzyka kursowego. Możliwość samej zmiany kursu waluty jest oczywista, natomiast powód nie wyraził swobodnie zgody na stosowanie kursów ustalanych przez Bank. Nie można też przyjąć, że ryzyko kursowe, immanentnie związane z istotą kredytu typu indeksowanego, zostało kredytobiorcy jednoznacznie, precyzyjnie i wyczerpująco przedstawione. Wprowadzenie do umowy kredytowej zawieranej na wiele lat, z przeznaczeniem na nabycie nieruchomości stanowiącej istotny składnik majątku przeciętnego konsumenta, mechanizmu działania ryzyka kursowego wymagało szczególnej staranności pozwanego Banku (a także osób działających na jego zlecenie) w zakresie wyraźnego wskazania zagrożeń wiążących się z oferowanym kredytem, tak aby konsument miał pełne rozeznanie konsekwencji ekonomicznych zawieranej umowy. Jeżeli mechanizm indeksacji wystawiał kredytobiorcę na nieograniczone ryzyko kursowe (co miało miejsce w relacji pomiędzy stronami), obowiązek informacyjny powinien być zostać wykonany poprzez jednoznaczne i zrozumiałe poinformowanie konsumenta, że zaciągnięcie tego rodzaju kredytu jest bardzo ryzykowne, a efektem może być obowiązek zwrotu kwoty wielokrotnie wyższej od pożyczonej, mimo dokonywania regularnych spłat. Wymogu tego nie wypełniają ani postanowienia umowy kredytu ani oświadczenie kredytobiorcy. Powód nie otrzymał informacji zawierającej bliższe dane, kalkulacji oraz prognoz, odpowiednio zindywidualizowanych i rozłożonych w czasie. Tym samym Bank nie określił w sposób precyzyjny, kompleksowy i jednoznaczny, na czym polega mechanizm indeksacyjny oraz związane z nim ryzyko. Bank nie przeprowadził w tym zakresie rzetelnej symulacji. Symulacja kosztów obsługi kredytu załączona do oświadczenia powoda zakładała maksymalnie wzrost kursu CHF o 12,71 %, nie wskazując, czy chodzi o kurs kupna, kurs sprzedaży czy kurs średni, a także czy chodzi o kursy własne Banku czy też kursy NBP lub jeszcze inne. Zakładając, że Bank przedstawiał zmiany swoich kursów, informacja pozostawałaby nadal jednostronną. Bank nie wykonał więc obowiązku informacyjnego w sposób ponadstandardowy (zgodnie z oczekiwaną od niego jako podmiotu profesjonalnego podwyższoną starannością z art. 355 § 2 k.c.), dający powodowi pełne rozeznanie co do istoty transakcji. Wymóg informacyjny musi zostać wykonany w sposób umożliwiający przeciętnemu konsumentowi uzyskanie wiadomości o możliwości wzrostu lub spadku wartości waluty obcej, w której kredyt został zaciągnięty, oraz pozwalający na oszacowanie istotnych konsekwencji warunku umownego dotyczącego denominacji dla przyszłych zobowiązań finansowych związanych ze spłatą kredytu (zob. wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 14.03.2019 r., C-118/17). Nie ma przy tym znaczenia odebranie od powoda oświadczenia o standardowej treści, że został poinformowany o ponoszeniu ryzyka wynikającego ze zmiany kursu waluty oraz jest tego ryzyka świadomy.

W świetle aktualnego orzecznictwa nie powinno budzić wątpliwości, iż postanowienia wprowadzające mechanizm indeksacyjny mają charakter niedozwolony, uznaje się bowiem, iż określenie wysokości należności obciążającej konsumenta z odwołaniem do tabel kursów ustalanych jednostronnie przez bank, bez wskazania obiektywnych

kryteriów, jest nietransparentne, pozostawia pole do arbitralnego działania banku i w ten sposób obarcza kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem oraz narusza równorzędność stron (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 11.12.2019 r. V CSK 382/18; z dnia 30.09.2020 r., I CSK 556/18; z dnia 02.06.2021 r., I CSKP 55/21).

Konsekwencją powyższych wadliwości jest eliminacja postanowień indeksacyjnych, prowadząca do upadku umowy kredytu w całości.

W aktualnym orzecznictwie sądowym prezentowany jest pogląd, że art. 385⁽¹⁾ § 2 k.c. wyłącza stosowanie art. 58 § 3 k.c., co uzasadnia stanowisko, że nieuczciwe postanowienia indeksacyjne nie powinny być zastępowane innym mechanizmem przeliczeniowym opartym na przepisach kodeksu cywilnego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27.11.2019 r., II CSK 483/18). W takiej sytuacji co do zasady wykluczona jest możliwość zmiany przez sąd treści nieuczciwych warunków zawartych w umowie. Działania sądu w razie stwierdzenia klauzuli abuzywnej mają mieć charakter sankcyjny, co oznacza osiągnięcie skutku zniechęcającego profesjonalnych kontrahentów zawierających umowy z konsumentami do zamieszczania w umowach z nimi nieuczciwych postanowień umownych. Skutek ten nie mógłby zostać osiągnięty, gdyby umowa mogła zostać uzupełniona w niezbędnym zakresie przez sąd krajowy przez wprowadzenie do umowy warunków uczciwych. Kontrahent konsumenta niczym by bowiem nie ryzykował, narzucając nieuczciwe postanowienia umowne, skoro mógłby liczyć na to, że sąd uzupełni umowę przez wprowadzenie uczciwych warunków, które powinny być przez niego zaproponowane od razu. W konsekwencji zastąpienie przez sąd klauzul abuzywnych, np. kursem średnim waluty obcej z dnia wymagalności roszczenia ogłaszanych przez NBP, należy wykluczyć, jako sprzeczne z celem założonym w art. 6 ust. 1 Dyrektywy Rady nr 93/13/EWG z dnia 05.04.1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich. Ryzyko przedsiębiorcy stosującego abuzywne klauzule byłoby bowiem w razie ich eliminacji ze stosunku umownego niewielkie i nie zniechęcałoby przedsiębiorców do stosowania nieuczciwych klauzul w przyszłości. Jeżeli sąd krajowy uzna, że zgodnie z odpowiednimi przepisami obowiązującego prawa utrzymanie w mocy umowy bez zawartych w niej nieuczciwych postanowień nie jest możliwe, art. 6 ust. 1 Dyrektywy 93/13 nie stoi na przeszkodzie stwierdzeniu, że ta umowa nie może dalej obowiązywać bez takich warunków i wtedy sąd powinien orzec jej unieważnienie (wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 03.10.2019 r., C-260/18, K. D., J. D. c/a (...)). Wola konsumenta, który uważa, iż stwierdzenie nieważności całej umowy nie jest dla niego niekorzystne, przeważa nad wdrożeniem systemu ochrony, takiego jak zastąpienie nieuczciwego postanowienia i utrzymanie umowy w mocy (wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 03.10.2019 r. C-260/18).

W aktualnym orzecznictwie sądowym dominujące jest stanowisko wskazujące na nieważność umów kredytu indeksowanego do CHF zawierających klauzule przeliczeniowe tożsame z kwestionowanymi przez powoda postanowieniami umowy kredytu oraz regulaminu kredytowania.

Reasumując powyższe, usprawiedliwione jest stanowisko powoda co do nieważności umowy kredytu nr (...) z dnia 17.12.2008 r.

Zgodnie z art. 189 kpc powód może żądać ustalenia istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, jeżeli ma w tym interes prawny.

Powództwo o ustalenie stosunku prawnego lub prawa może zostać uwzględnione wtedy, gdy spełnione są dwie przesłanki merytoryczne: interes prawny oraz wykazanie prawdziwości twierdzeń powoda o tym, że dany stosunek prawny lub prawo rzeczywiście istnieje. Pierwsza z tych przesłanek warunkuje określony skutek tego powództwa, decydując o dopuszczalności badania i ustalania prawdziwości twierdzeń powoda, wykazanie zaś istnienia drugiej z tych przesłanek decyduje o kwestii zasadności powództwa (wyrok Sądu Najwyższego z dnia

27.06.2001 r., II CKN 898/00).

Interes prawny w rozumieniu art. 189 kpc oznacza potrzebę prawną, wynikającą z sytuacji prawnej, w jakiej znajduje się powód. Może wynikać z bezpośredniego zagrożenia prawa powoda lub zmierzać do zapobieżenia temu zagrożeniu. Interes prawny występuje także wtedy, gdy istnieje niepewność stanu prawnego lub prawa, mająca charakter

obiektywny. Powód musi udowodnić, że ma interes prawny w wytoczeniu powództwa przeciwko konkretnemu pozwanemu, który przynajmniej potencjalnie stwarza zagrożenie dla jego prawnie chronionych interesów, a sam skutek, jaki wywoła uprawomocnienie się wyroku ustalającego, zapewni powodowi ochronę jego praw przez definitywne zakończenie istniejącego między stronami sporu lub prewencyjnie zapobiegnie powstaniu w przyszłości takiego sporu, tj. obiektywnie odpadnie podstawa jego powstania. Na takie cechy roszczenia o ustalenie z art. 189 kpc wskazywał wielokrotnie Sąd Najwyższy, m.in. w wyrokach: z dnia 30.10.1990 r., I CR 649/90; z dnia 08.05.2000 r., V CKN 29/00; z dnia 04.10.2001 r., I CKN 425/00; z dnia 01.04.2004 r., II CK 125/03; z dnia 18.06.2009 r., II CSK 33/09; z dnia 18.03.2011 r., III CSK 127/10; z dnia 09.02.2012 r., III CSK 181/11, OSNC 2012/7-8/101; z dnia 14.03.2012 r., II CSK 252/11; z dnia 29.03.2012 r., I CSK 325/11; z dnia 19.09.2013 r., I CSK 727/12. Inaczej mówiąc, przez interes prawny w procesie cywilnym należy rozumieć obiektywną w świetle obowiązujących przepisów prawnych, to jest wywołaną rzeczywistym narażeniem lub zagrożeniem określonej sfery prawnej, potrzebę uzyskania określonej treści wyroku (T. Rowiński, *Interes prawny w procesie cywilnym i w postępowaniu nieprocesowym*, Warszawa 1971, s. 26). Osoba zainteresowana może dochodzić roszczenia o ustalenie, jeśli nie może uzyskać jakiegokolwiek innej ochrony, w jakikolwiek inny sposób, niż poprzez uzyskanie i przedłożenie wyroku ustalającego istnienia lub nieistnienia prawa lub stosunku prawnego. O istnieniu interesu prawnego w rozumieniu art. 189 kpc decyduje faktyczna, konkretna potrzeba ustalenia. Potrzeba ta zaś niewątpliwie występuje wówczas, kiedy ustalenie prowadzi do definitywnego rozwiązania problemów powoda i chroni jego również na przyszłość przed posunięciami strony przeciwnej.

Biorąc pod uwagę fakt, iż umowa kredytu nr (...) została zawarta na okres 420 miesięcy (35 lat) do dnia 21.12.2043 r., należy uznać, że zachodzi niepewność sytuacji prawnej powoda wymagająca wiążącego rozstrzygnięcia. Ustalenie nieważności umowy kredytu zwalnia powoda z obowiązku dalszego uiszczania kolejnych rat kredytu i otwiera drogę do ostatecznego rozliczenia kredytu.

W tej sprawie spełnione zostały przesłanki ustalenia na podstawie art. 189 kpc nieważności

umowy kredytu, tj. posiadanie przez powoda interesu prawnego w żądaniu takiego ustalenia oraz zaistnienie wadliwości umowy w postaci jej sprzeczności z prawem skutkującej nieważnością na podstawie art. 58 § 1 kc.

Sąd ustalił zatem (pkt I wyroku), że umowa kredytu hipotecznego z dnia 26.11.2008 r. nr

(...) zawarta pomiędzy powodem S. P. a poprzednikiem prawnym pozwanego – (...) S.A. we W. jest nieważna.

Ponieważ powód konsekwentnie wskazywał na nieważność umowy kredytu, realizując uprawnienie przysługujące mu jako konsumentowi poszukującemu ochrony na drodze sądowej (por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w sprawie K. i J. D. c/a (...) z dnia 03.10.2019 r., C-260/18), nie było potrzeby dokonywania oceny relacji stron z punktu widzenia roszczeń zgłoszonych jako ewentualne.

Zgodnie z art. 405 kc w zw. z art. 410 § 1 kc, kto spełnił świadczenie nienależne, obowiązany jest do jego zwrotu. Zgodnie zaś z art. 410 § 2 kc świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia.

W konsekwencji stwierdzenia nieważności umowy kredytu powód może domagać się zwrotu świadczeń nienależnie spełnionych w wykonaniu tejże umowy, tj. zwrotu przekazanej na rzecz (...) S.A., następnie (...) S.A., sumy 138.279,61 zł. Suma ta wynika z pochodzącej od pozwanego Banku historii rachunku kredytowego oraz pozostałych dokumentów, została też zweryfikowana przez opiniującego w sprawie biegłego.

Zobowiązanie do zwrotu świadczenia nienależnego należy do tzw. zobowiązań bezterminowych, w których termin spełnienia świadczenia nie jest z góry oznaczony ani nie wynika z właściwości zobowiązania, wobec czego spełnienie winno nastąpić niezwłocznie po wezwaniu do wykonania zgodnie z art. 455 kc. Niezwłoczne spełnienie świadczenia

pieniężnego w rozumieniu art. 455 kc oznacza z reguły spełnienie go w terminie 14 dni (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28.05.1991 r., II CR 623/90; wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 20.03.2012 r., I ACa 191/11).

Przed zainicjowaniem sprawy powód skierował do Banku – pismem z dnia 01.03.2018 r., które pozwany otrzymał dnia 10.04.2018 r. – wezwanie do zapłaty 38.904,19 zł. Pozwany popadł w opóźnienie co do tej kwoty po 14 dniach od wezwania, tj. z dniem 25.04.2018 r. Powód może zatem domagać się odsetek za opóźnienie, zgodnie z żądaniem pozwu, od dnia 30.04.2018 r.

W stosunku do dalszej kwoty dochodzonej pierwotnie pozwem, tj. 82.458,01 zł, pozwanego należy uznać za znajdującego się w opóźnieniu po 14 dniach od doręczenia mu odpisu pozwu (w dniu 11.12.2018 r. – k. 180), tj. od dnia 28.12.2018 r. (uwzględniając dni wolne od pracy).

W stosunku do kwoty 16.917,41 zł, o jaką powód rozszerzył powództwo pismem z dnia 07.01.2021 r., pozwany popadł w opóźnienie po 14 dniach od doręczenia mu odpisu tego pisma (dnia 04.02.2021 r. – k. 902), tj. od dnia 19.02.2021 r.

W pozostałym zakresie powództwo podlegało oddaleniu jako nieusprawiedliwione.

Na podstawie art. 100 in fine kpc powodowi jako wygrywającemu sprawę praktycznie w całości przysługuje zwrot kosztów procesu w całości, jako że uległ jedynie co do nieznaczącej części roszczenia. Koszty te obejmują: opłatę sądową od pozwu – 1.000 zł, wynagrodzenie pełnomocnika ustalone zgodnie z § 2 pkt 6 w zw. z § 19 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22.10.2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych – 5.400 zł (uwzględniając pierwotną wartość przedmiotu sporu), opłatę skarbową od pełnomocnictwa – 17 zł oraz wydatkowaną zaliczkę na poczet kosztów opinii biegłego – 2.007,72 zł, tj. łącznie 8.424,72 zł.

Mając powyższe na uwadze, Sąd orzekł, jak w sentencji wyroku.